

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X.X. IR AB ŠIAULIŲ BANKO GINČO NAGRINĖJIMO**

2022-06-15 Nr. 429-238
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X.X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo pareiškėja prašė išnagrinėti tarp jos ir AB Šiaulių banko (toliau – Bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Pareiškėja nuo 2013 m. kovo 4 d. tapo Banko kliente, kai, remiantis tarp Banko, BAB Ūkio banko (toliau – Ūkio bankas) ir valstybės įmonės „Indėlių ir investicijų draudimas“ 2013 m. vasario 23 d. buvo sudaryta Trišalė sutartis, pagal kurią Bankui buvo perduota dalis Ūkio banko turto, sandorių, teisių ir įsipareigojimų, įskaitant klientų banko sąskaitas su jose esančiomis ir klientams priklausančiomis lėšomis. Nuo 2013 m. kovo 4 d. pareiškėjai pradėjo galioti Banko paslaugų įkainiai bei paslaugų teikimo sąlygos. Pagal Banko pateiktą informaciją, 2014 m. kovo 26 d. Banko informacinėje sistemoje Ūkio banko sąskaitos pagrindu pareiškėjos vardu buvo atidaryta banko sąskaita (toliau – Sąskaita) su nauju sąskaitos numeriu (Nr. *duomenys neskelbiami*), į ją buvo perkeltas pareiškėjos Ūkio banko sąskaitoje buvęs piniginių lėšų likutis. Banko teigimu, informacija apie turto, teisių, sandorių ir įsipareigojimų perdavimą bei apie perkeltoms sąskaitoms suformuotus naujus sąskaitų numerius tuo metu nuolat buvo skelbiama tiek Ūkio banko interneto svetainėje (*www.ub.lt*), tiek Banko interneto svetainėje (*www.sb.lt*), taip pat ir spaudoje bei per televiziją.

Tuo metu, kai pareiškėją ir Banką siejo dalykiniai santykiai, iš pareiškėjos Sąskaitos buvo nuskaičiuojamas sąskaitos tvarkymo mokestis – iš viso nuskaičiuota 53,46 USD. Bankas nurodė, kad dėl automatinio duomenų atrinkimo proceso pareiškėjos Sąskaita Banke nebuvo laiku įtraukta į neaktyvių banko sąskaitų sąrašą, todėl Bankas nebuvo anksčiau kreipęsis į pareiškėją dėl neaktyvios sąskaitos uždarymo ir Sąskaitai buvo taikomas komisinis mokestis. Įvertinęs savo klaidą, Bankas 2022 m. sausio 12 d. pareiškėjai grąžino netikslingai nuskaityto komisinio mokesčio sumą – iš viso 53,46 USD.

Pareiškėja 2021 m. gruodžio 23 d. kreipėsi į Banką su pretenzija, kurioje nurodė, kad Banke niekada nesilankė, jokiomis Banko paslaugomis nesinaudojo ir nebuvo Banko klientė, todėl nustebo, kai 2021 m. gruodžio mėn. ją pasiekė Banko laiškas apie pasikeitusius paslaugų įkainius. Pareiškėja teigia, kad tik nuvykusi į Banką sužinojo, kad prieš 20 metų jos vardu Banke buvo atidaryta Sąskaita, apie ją Bankas visus tuos 20 metų pareiškėjos neinformavo ir nuo 2014 m. kovo 30 d. kas mėnesį nuskaičiuodavo komisinį sąskaitos administravimo mokestį. Pareiškėja Banko prašė atlyginti jai dėl to patirtus turtinius nuostolius bei moralinę žalą.

Kaip jau minėta, 2022 m. sausio 12 d. Bankas į pareiškėjos Sąskaitą grąžino netikslingai nuskaitytą komisinį mokestį – iš viso 53,46 USD. Nepaisydama to, pareiškėja kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti skundą bei ginčą. Kreipimesi pareiškėja prašė įvertinti Banko veiksmus, susijusius su pareiškėjos Banke turima neaktyvia banko sąskaita, apie kurią pareiškėja Banko nebuvo informuota, taip pat prašė atlyginti dėl infliacijos patirtą nuostolį ir dėl Banko veiksmų patirtą moralinę žalą.

Lietuvos banko Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamentas, įvertinęs pareiškėjos keliamus reikalavimus, susijusius su skundo nagrinėjimo dalyku, 2022 m. vasario 23 d. rašte Nr. S 2022/(34.55.E-3900)-12-1060 pareiškėjai pateikė atsakymą, kuriame pareiškėjai paaiškino, kad pareiškėjos ir „Banko pateikta Lietuvos bankui informacija šiuo metu nesudaro pagrindo įtarti, kad Bankas, taikydamas komisinį atlyginimą, kuris buvo Jums grąžintas, pažeidė finansinių paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų, kurių laikymosi priežiūra priskirta Lietuvos bankui, reikalavimus“.

Dėl pareiškėjos kreipimesi keliamo ginčo reikalavimo – atlyginti turtinius ir neturtinius nuostolius, Lietuvos banko Teisės ir licencijavimo departamentas 2022 m. vasario 1 d. raštu Nr. S 2022/(34.72.E-3403)-PR-169 informavo pareiškėją, kad ji nesuformulavo konkretaus Bankui keliamo reikalavimo. Minėtame rašte Lietuvos bankas pažymėjo, kad kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėja prašė, kad Bankas jai išmokėtų dėl infliacijos nuvertėjusių pinigų sumą atitinkančią išmoką, taip pat atlygintų dėl, pareiškėjos teigimu, neteisėtų Banko veiksmų jos patirtą moralinę žalą. Kita vertus, kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėja nenurodė nei tiesioginių patirtų ir prašomų atlyginti turtinių nuostolių dydžio, nei prašomos atlyginti neturtinės žalos dydžio, taip pat patirtus nuostolius (tiek turtinius, tiek neturtinius) įrodančių dokumentų kopijų. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas pareiškėjai nustatė 15 dienų terminą nurodytiems kreipimosi trūkumams pašalinti.

2022 m. kovo 30 d. pareiškėja Lietuvos bankui pateikė patikslintą keipimąsi, jame nurodė, kad prašo Banko atlyginti dėl neteisėtų Banko veiksmų jos patirtą 1 000 Eur nuostolį. Pareiškėja paaiškino, kad jos patirtą 1 000 Eur nuostolio sumą sudaro „administravimo mokestis už veiklos sutarties sudarymą nuo 1,5 proc. turto kainos (minimaliai 200 Eur); sąskaitos tvarkymas verslo klientams 3 Eur per mėnesį (nuo 2013 m. iš viso 324 Eur); duomenų patikra identifikuojant klientą – Banką – 200 Eur; metinės palūkanos už lėšų laikymą – 14 proc. iš viso – 75,36 Eur; 0,5 proc. delspinigiai už kiekvieną dieną – 98,55 Eur; faktinės lėšos sąskaitoje, pareiškėjos laiko sąnaudų“.

Bankas pateiktame atsiliepime Lietuvos bankui teigė nesutinkantis tenkinti pareiškėjos reikalavimo atlyginti 1 000 Eur nuostolius ir prašė jį atmesti kaip nepagrįstą. Bankas paaiškino, kad per visą pareiškėjos ir Banko dalykinių santykių laikotarpį iš pareiškėjos Sąskaitos buvo nuskaičiuotas 53,46 USD komisinis mokestis ir daugiau jokie kiti mokesčiai pareiškėjai nebuvo taikomi. Banko teigimu, pareiškėjai kreipusis į Banką ir nustačius neaktyvios sąskaitos faktą, Bankas grąžino pareiškėjai 53,46 USD – pritaikytus komisinius mokesčius atitinkančią sumą. Taip pat Bankas pareiškėją informavo, kad jeigu ji su Banku tęsti dalykinių santykių nepageidauja, Bankas vienašališkai po 60 kalendorinių dienų nuo rašto išsiuntimo dienos Sąskaitą uždarys.

Pasisakydamas dėl pareiškėjos keliamo reikalavimo atlyginti 1 000 Eur nuostolius, Bankas teigė, kad pareiškėjos reikalavimas iš esmės yra susijęs su reikalavimu Bankui taikyti civilinę atsakomybę. Civilinė atsakomybė, kaip skolininko turtinė prievolė, atsiranda esant asmens, įpareigoto atlikti atitinkamus veiksmus ar nuo jų susilaikyti, neteisėtiems veiksams, kaltei dėl šių neteisėtų veiksmų padarymo, žalai ir priežastiniam ryšiui tarp veiksmų ir atsiradusios žalos (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.246–6.249 straipsniai). Sutartinei civilinei atsakomybei taikyti yra būtinas šių sąlygų visetas – bent vienos sąlygos nebuvimas eliminuoja civilinės atsakomybės taikymo galimybę. Bankas pažymėjo kad pareiškėjos Sąskaitą perėmė, perduotas lėšas saugojo, sąskaitos tvarkymo mokestį taikė pagrįstai, kaip tai reglamentuoja Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 76 (1) straipsnis bei Civilinio kodekso 6.914 straipsnio 3 dalis ir 6.919 straipsnis, be to, pagal galimybes ėmėsi aktyvių veiksmų susisiekti su pareiškėja ir informuoti ją apie jos turimą Sąskaitą Banke, t. y. atliko teisėtus veiksmus. Taigi, Bankas teigia, kad neatliko jokių neteisėtų veiksmų, todėl jo civilinei atsakomybei kilti nėra vienos iš būtinųjų sąlygų – neteisėtų veiksmų. Bankas taip pat pažymėjo, kad pareiškėjos nurodytas patirto nuostolio dydis nėra niekaip pagrįstas.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Kaip matyti iš Lietuvos bankui pateiktų dokumentų ir informacijos, iš esmės šalių ginčas kilo dėl sutartinės civilinės atsakomybės taikymo Bankui, nes Bankas, pareiškėjos teigimu, pareiškėjos neinformavo apie jos Sąskaitos perėmimą iš Ūkio banko ir neinformavo apie jos Sąskaitai taikomus komisinius mokesčius. Pareiškėja teigia, kad dėl šių Banko veiksmų patyrė tiesioginius 1 000 Eur nuostolius, tačiau iš esmės nei Bankui, nei Lietuvos bankui nepateikė jokių jos prašomą atlyginti nuostolį pagrindžiančių įrodymų. Bankas pripažįsta, kad dėl automatinio duomenų atrinkimo proceso pareiškėjos Sąskaita Banke nebuvo laiku įtraukta į neaktyvių sąskaitų sąrašą, todėl Bankas nebuvo anksčiau kreipęsis į pareiškėją dėl neaktyvios sąskaitos uždarymo ir todėl Sąskaitai buvo taikomas komisinis mokestis. Vis dėlto Bankas

2022 m. sausio 12 d. pareiškėjai gražino netikslingai nuskaitytą komisinį mokestį už Sąskaitos tvarkymą – iš viso 53,46 USD. Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 1 dalyje apibrėžiama, kad civilinė atsakomybė – tai turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas, o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas. Civilinė atsakomybė atsiranda esant asmens, įpareigoto atlikti atitinkamus veiksmus ar nuo jų susilaikyti, neteisėtiems veiksams ar neveikimui, kaltei dėl šių neteisėtų veiksmų padarymo ar neveikimo, žalai ir priežastiniam ryšiui tarp veiksmų ar neveikimo ir atsiradusios žalos (Civilinio kodekso 6.246–6.249 straipsniai). Kasacinis teismas savo praktikoje ne kartą yra pažymėjęs, kad sutartinei civilinei atsakomybei žalos (įskaitant negautas pajamas) atlyginimo forma (Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 3 dalis, 6.256 straipsnis) taikyti nepakanka sutarties neįvykdymo (pažeidimo) fakto – šio teisių gynimo būdo taikymas sietinas su dar trimis sąlygomis – žala (Civilinio kodekso 6.249 straipsnis), priežastiniu neteisėtų veiksmų (sutarties pažeidimo) ir žalos ryšiu (Civilinio kodekso 6.247 straipsnis) ir skolininko kalte (Civilinio kodekso 6.248 straipsnis). Sutartinei civilinei atsakomybei taikyti yra būtinas šių sąlygų visetas – bent vienos sąlygos nebuvimas eliminuoja civilinės atsakomybės taikymo galimybę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-144-915/2018, 31 punktą).

Pareiškėja teigia, kad dėl Banko neteisėtų veiksmų – pareiškėjos tinkamo neinformavimo apie Banke turimą neaktyvią Sąskaitą – patyrė tiesioginių 1 000 Eur nuostolių. Pareiškėja nurodė, kad jos patirto 1 000 Eur nuostolio sumą sudaro „administravimo mokestis už veiklos sutarties sudarymą nuo 1,5 proc. turto kainos (minimaliai 200 Eur); sąskaitos tvarkymas verslo klientams 3 Eur per mėnesį (nuo 2013 m. iš viso 324 Eur); duomenų patikra identifikuojant klientą – Banką – 200 Eur; metinės palūkanos už lėšų laikymą – 14 proc. iš viso – 75,36 Eur; 0,5 proc. delspinigiai už kiekvieną dieną – 98,55 Eur; faktinės lėšos sąskaitoje, pareiškėjos laiko sąnaudos“. Bankas pripažįsta, kad dėl Banko sistemos trikdžių neišnaudojo visų galimybių laiku pareiškėją informuoti apie Banke turimą neaktyvią Sąskaitą, tačiau teigia, kad dėl to atsiradusį 53,46 USD nuostolį (komisinis atlyginimas už Sąskaitos tvarkymą) pareiškėjai atlygino.

Vertinant Banko veiksmų teisėtumą, pažymėtina, kad, kaip ir buvo minėta, Lietuvos banko Finansinių paslaugų ir rinkų priežiūros departamentas, įvertinęs Banko veiksmus, susijusius su pareiškėjos Banke turima neaktyvia Sąskaita, padarė išvadą, kad nėra pagrindo įtarti, kad Bankas, taikydamas komisinį atlyginimą, kuris buvo pareiškėjai gražintas, pažeidė finansinių paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų, kurių laikymosi priežiūra priskirta Lietuvos bankui, reikalavimus. Vadovaudamiesi mokėjimo paslaugų teikimą reglamentuojančiais teisės aktais, bankai turi teisę taikyti su banko sąskaita susijusį komisinį atlyginimą, nesvarbu, ar klientas naudoja tokia banko sąskaita, ar ne. Remiantis Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymu, mokėjimo paslaugų teikėjai turi teisę mokėjimo paslaugų vartotojui taikyti mokėjimo paslaugų teikimo sąlygose numatytą komisinį atlyginimą (Mokėjimų įstatymo 2 straipsnio 15 dalis). Tačiau, nors teisės aktai ir nedraudžia bankams taikyti komisinio atlyginimo klientui, savo nuomonę ir rekomendacijas neaktyvios (nenaudojamos) banko sąskaitos administravimo klausimais Lietuvos bankas yra išreiškęs Lietuvos banko interneto svetainėje paskelbtoje Lietuvos banko pozicijoje dėl bankų elgsenos neaktyvias banko sąskaitas turinčių klientų atžvilgiu, patvirtintoje Lietuvos banko Priežiūros tarnybos direktoriaus 2017 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. 241-229. Lietuvos banko nuomone, tais atvejais, kai kliento (vartotojo) banko sąskaitoje, kuri nėra pagrindinė mokėjimo sąskaita, daugiau nei metus nebuvo vykdomos operacijos ir banko sąskaitoje yra lėšų, bankai, būdami stipresnė sutarties šalis ir siekdami bendradarbiauti su vartotojais, turėtų imtis veiksmų, siekdami išsiaiškinti vartotojo poreikį turėti neaktyvią banko sąskaitą.

Taigi, nors nebuvo nustatyta Banko neteisėtų veiksmų, pasireiškusių teisės aktų pažeidimu, Bankas atsižvelgė į Lietuvos banko nuomonę ir gražino iš pareiškėjos Sąskaitos nuskaičiuotą 53,46 USD komisinį mokestį, kuris nagrinėjamo ginčo atveju kaip tik ir galėtų būti vertinamas kaip pareiškėjos dėl Banko veiksmų patirtas nuostolis, kuris yra pagrįstas ginčo byloje turimais įrodymais.

Vis dėlto pareiškėja papildomai reikalauja Banko atlyginti dėl neteisėtų banko veiksmų, jos teigimu, patirtus 1 000 Eur nuostolius. Civilinio kodekso 6.249 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos. Piniginė žalos išraiška yra nuostoliai. Taikant civilinę atsakomybę atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję priežastiniu ryšiu su neteisėtais skolininko veiksmais (Civilinio kodekso 6.247 straipsnis).

Civilinio kodekso 6.251 straipsnio 1 dalis įtvirtina visišką nuostolių atlyginimo principą, kurio esmė – siekis grąžinti nukentėjusį asmenį į padėtį, kurioje jis būtų buvęs, jei nebūtų buvę kreditoriaus žalingų veiksmų. Kaip ir buvo minėta, neteisėti veiksmai yra tik viena iš sutartinės civilinės atsakomybės sąlygų. Tam, kad Bankui kiltų civilinė atsakomybė, būtina sąlyga yra žala, kurios piniginei išraiška – nuostoliai. Pareiškėja teigia patyrusi 1 000 Eur nuostolių, nes Bankas jos tinkamai neinformavo apie jos Banke turimą neaktyvią Sąskaitą. Tačiau iš esmės pareiškėja šio savo nuostolio reikalavimo nepagrindžia, o tik deklaratyviai nurodo, kad jos patirtą 1 000 Eur nuostolį sudaro „administravimo mokestis už veiklos sutarties sudarymą nuo 1,5 proc. turto kainos (minimaliai 200 Eur); sąskaitos tvarkymas verslo klientams 3 Eur per mėnesį (nuo 2013 m. iš viso 324 Eur); duomenų patikra identifikuojant klientą – Banką – 200 Eur; metinės palūkanos už lėšų laikymą – 14 proc. iš viso – 75,36 Eur; 0,5 proc. delspinigiai už kiekvieną dieną – 98,55 Eur; faktinės lėšos sąskaitoje, pareiškėjos laiko sąnaudos“. Kaip ir buvo minėta, pareiškėja nei Bankui, nei Lietuvos bankui nepateikė jokių įrodymų, kurie pagrįstų pareiškėjos prašomus atlyginti nuostolius.

Įvertinus pirmiau išdėstyta informaciją, galima teigti, kad pareiškėja nepateikė įrodymų, kad dėl Banko netinkamo informavimo apie neaktyvią Sąskaitą pareiškėja patyrė jos prašomus atlyginti 1 000 Eur nuostolius. Remiantis Banko pateikta informacija, pripažinęs, kad laiku pareiškėjos neinformavo apie neaktyvią Sąskaitą, Bankas pareiškėjai grąžino visą iš jos Sąskaitos už neaktyvios sąskaitos tvarkymą nurašytą komisinį mokestį. Atsižvelgiant į tai, galima pagrįstai konstatuoti, kad Bankas pareiškėjai visiškai atlygino jos dėl Banko veiksmų turėtas išlaidas – grąžino pareiškėjai visą Banko nuskaičiuotą 53,46 USD komisinio mokesčio už Sąskaitos tvarkymą sumą. Ginčo byloje nėra jokių įrodymų, kurie galėtų pagrįsti, kad pareiškėja dėl neteisėtų banko veiksmų patyrė 1 000 Eur nuostolius. Taip pat, kaip ir minėta, ginčo byloje nebuvo nustatyta ir neteisėtų Banko veiksmų. Svarbu tai, kad, vadovaujantis civilinio proceso rungtyniškumo principu, pateikti nuostolių dydį patvirtinančius ar paneigiančius įrodymus yra ginčo šalių pareiga (Civilinio proceso kodekso 12, 178 straipsniai).

Tiek neteisėti veiksmai, tiek nuostoliai yra būtinosios sutartinės civilinės atsakomybės sąlygos, nenustačius neteisėtų veiksmų ir patirtų nuostolių fakto, nėra pagrindo kilti sutartinei civilinei atsakomybei ir pagrindo atlyginti patirtą žalą. Nagrinėjamu atveju pareiškėja nepateikė jokių įrodymų, kad ji dėl neteisėtų Banko veiksmų tiesiogiai ar netiesiogiai patyrė jos prašomus atlyginti 1 000 Eur nuostolius, todėl kita civilinės atsakomybės sąlyga – priežastinis ryšys tarp žalos ir neteisėtų veiksmų – nenustatinėtina. Darytina išvada, kad, neišrodžius patirtos žalos fakto ir nenustačius neteisėtų Banko veiksmų fakto, Bankui nekyla civilinė atsakomybė ir Bankas neturi pagrindo atlyginti pareiškėjos prašomos 1 000 Eur sumos. Nenustačius visų banko sutartinei civilinei atsakomybei kilti būtinų sąlygų, nėra pagrindo vertinti, kad pareiškėjos reikalavimas Bankui atlyginti 1 000 Eur nuostolius yra pagrįstas, todėl atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X.X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis